

bij deze boniteit. Merkwaardig is dat het stikstofgehalte van de naalden abnormaal hoog is en de kalium- en magnesiumgehalten laag. Mogelijk speelt hier stikstofverontreiniging een rol (NH_3 en NO_x).

Als men probeert het geheel van deze excursie te overzien, dan wordt dit bemoeilijkt door de overstelpende hoeveelheid gegevens en verschijnselen. Sommige zaken die meegedeeld of getoond werden als aanwijzing voor schade door luchtverontreiniging, waren weinig overtuigend. De blakende gezonde Amerikaanse eik naast zwaar aangetaste fijnspar ondermijnde het geloof in de stelling dat Amerikaanse eik als gevolg van depositie van schadelijke stoffen bastnecrose en slijmvloed krijgt. De ondergang van 150-jarige, altijd slecht gegroeide fijnspar in Forstamt Riefenbeek was evenmin een overtuigende aanwijzing voor de betekenis van luchtvervuiling. Ook de Nederlandse bosbeelden riepen meer vragen op dan dat ze overtuigden. Het algemene voorkomen echter van de slechte

kleur en de scheutmisvormingen bij de fijnspar zijn veel verontrustender, evenals de waarnemingen over de versterkte invoer van schadelijke stoffen in boscosystemen in vergelijking met lage begroeiingen. De nog korte periode echter waarin schade is waargenomen, doet weer de vraag rijzen of er sprake is van een incidentele situatie of een blijvend gevaar. Dit laatste wordt aannemelijker waar men door groeianalyse kan aantonen dat de groei op de sterkst aangetaste plaatsen al verminderd was, lang voordat de zichtbare symptomen leidend werden waargenomen. Over het geheel genomen leidt het totaal aan vaak onduidelijke aanwijzingen tot ernstige verontrusting over de mate waarin luchtverontreiniging de groeivoorwaarden heeft verslechterd en de "stress" waaronder het bos leeft, heeft vergroot. Deze verontrusting heeft de deelnemers aanleiding gegeven in een telex aan de Minister-President uiting te geven aan hun bezorgdheid (NBT 56 (5) pag. 171).

pH en boomgroei

Binnenkort zal verschijnen:

pH en boomgroei – een literatuurstudie door J. van den Burg. Rapport nr. 282, Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw "De Dorschkamp" te Wageningen. 596 p.

De zuurgraad van de grond, meestal weergegeven als de pH, is een eigenschap die de laatste jaren sterk in de belangstelling is toegenomen wegens de gevaren die bossen bedreigen door zure depositie en luchtverontreiniging ("zure regen"). Eén van de voorspelde gevolgen van de inwerkingen op de bodem is de daling van de pH. Omdat bij lager wordende pH steeds meer boomsoorten in de gevarenzone komen, omdat een lage pH het gehalte aan giftige metaalionen doet toenemen en tenslotte directe schade veroorzaakt, is kennis van de invloed van de pH op de groei en gezondheids-toestand van bomen onontbeerlijk. Het bosbouwkundig onderzoek in binnen- en buitenland heeft tientallen

jaren lang onderzoek verricht naar onder meer de invloed van de pH op bomen. De uit deze onderzoekingen verkregen kennis is echter verspreid over zeer veel handboeken, rapporten en tijdschriftartikelen en daarom voor velen niet gemakkelijk toegankelijk. Het Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw "De Dorschkamp" heeft daarom het initiatief genomen om de bestaande kennis op het gebied van de pH-eisen en -toleranties van boomsoorten te bundelen. Op deze wijze is een naslagwerk ontstaan dat gegevens bevat over de betekenis van de pH voor de belangrijkste in Nederland aangeplante boomsoorten in bossen, landschappelijke beplantingen, stedelijke gebieden, langs straten en wegen.

De oplage van dit rapport is beperkt.

De prijs is f 47,50, incl. portokosten bij bestelling vóór 15 november 1984. Na deze datum bedragen de kosten f 60,-.

Bestelling gaarne door overmaking van het bedrag op postgiro 948540 t.n.v. RBL "De Dorschkamp", onder vermelding van: Rapport 282 "pH".